

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНА СПІЛКА СПОЖИВЧИХ ТОВАРИСТВ УКРАЇНИ
ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООСПІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ» (ПУЕТ)

ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ

Матеріали ХХХІХ Міжнародної
науково-методичної конференції

(м. Полтава, 23–24 січня 2014 року)

Частина 1

Полтава
ПУЕТ
2014

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНА СПІЛКА СПОЖИВЧИХ ТОВАРИСТВ УКРАЇНИ
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»

**ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ:
ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ВИПУСКНИКІВ**

**Матеріали XXXIX Міжнародної
науково-методичної конференції**

(м. Полтава, 23–24 січня 2014 року)

Частина 1

Полтава
ПУЕТ
2014

УДК 378:37.018.43
ББК 74.58я431
Я45

XXXIX Міжнародна науково-методична конференція «Якість вищої освіти: чинники формування конкурентоспроможності випускників» зареєстрована в Українському інституті науково-технічної і економічної інформації, посвідчення № 793 від 22 листопада 2013 р.

Програмний комітет

О. О. Нестуля, д. і. н., професор, ректор ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», голова комітету;
Ю. М. Коровайченко, к. т. н., директор департаменту вищої освіти Міністерства освіти і науки України, заслужений працівник освіти України;
С. П. Касьян, заступник директора навчально-наукового інституту телекомунікацій та інформатизації Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій;
В. І. Теплов, д. е. н., професор, ректор Белгородського університету кооперації, економіки і права;
С. М. Лебедева, д. е. н., професор, ректор Білоруського торгово-економічного університету споживчої кооперації;
К. М. Абдуллаєв, д. філол. н., професор, ректор Бакинського слов'янського університету;
Е. Б. Аймагамбетов, д. е. н., професор, ректор Карагандинського економічного університету (Казспоживспілка);
М. М. Шарипов, д. е. н., професор, ректор Таджицького державного університету комерції;
Л. А. Шавга, д. е. н., професор, ректор Кооперативно-торгового університету Молдови.

Організаційний комітет

М. С. Розоза, д. е. н., професор, перший проректор, голова комітету;
Н. І. Озуй, к. е. н., доцент, начальник науково-методичного центру управління якістю діяльності, заступник голови комітету;
Члени організаційного комітету:
О. В. Карпенко, к. е. н., професор, проректор із наукової роботи та міжнародних зв'язків;
О. Ю. Марченко, к. фіз. вих., доцент, проректор із науково-педагогічної роботи;
В. М. Артеменко, к. і. н., доцент, директор Головного науково-навчального центру дистанційного навчання;
Т. В. Капліна, д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи;
Г. П. Хомич, д. т. н., доцент, завідувач кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства;
О. В. Шкуруній, д. е. н., професор, завідувач кафедри міжнародної економіки;
Н. В. Карпенко, д. е. н., професор, завідувач кафедри маркетингу;
В. Ю. Стрельников, д. пед. н., професор, завідувач кафедри педагогіки, культурології та історії;
Л. М. Шимановська-Діанич, д. е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту;
М. В. Макарова, д. е. н., професор, завідувач кафедри документознавства та інформаційної діяльності в економічних системах;
С. Б. Єгоричева, д. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансів;
В. І. Перебийніс, д. е. н., професор, завідувач кафедри бізнес-адміністрування та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності;
Н. В. Герман, доцент, директор центру ліцензування та акредитації;
Ю. В. Городницька, *К. І. Шевченко*, методисти науково-методичного центру управління якістю діяльності.

Якість вищої освіти: чинники формування конкурентоспроможності випускників : матеріали XXXIX Міжнар. наук.-метод. конф. (м. Полтава, 23–24 січня 2014 р.) : у 2 ч. — Полтава : ПУЕТ, 2014. — Ч. 1. — 353 с.

ISBN 978-966-184-242-6

У матеріалах конференції розглянуто напрями забезпечення якості вищої освіти з метою підвищення конкурентоспроможності випускників.

Збірник розраховано на науково-педагогічних працівників, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів.

УДК 378:37.018.43
ББК 74.58я431

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» заборонено

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2014

ISBN 978-966-184-242-6

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ УКРАИНЫ

ЦЕНТРАЛЬНЫЙ СОЮЗ ПОТРЕБИТЕЛЬСКИХ
ОБЩЕСТВ УКРАИНЫ

Высшее учебное заведение Укоопсоюза
«ПОЛТАВСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ЭКОНОМИКИ И ТОРГОВЛИ»

КАЧЕСТВО ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ: ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВЫПУСКНИКОВ

Материалы XXXIX Международной
научно-методической конференции

(г. Полтава, 23–24 января 2014 года)

Часть 1

Полтава
ПУЕТ
2014

для забезпечення необхідного функціоналу та повноцінного супроводу процесу дистанційного навчання.

Оскільки середовище Moodle є безкоштовним програмним продуктом з відкритими вихідними кодами (з використанням мови програмування PHP та СКБД MySQL), це надає можливість вільної модифікації системи та доповнення її необхідними функціями.

Саме завдяки цьому є можливість самостійної реалізації додаткового функціоналу в системі шляхом створення програмних модулів. Основними напрямками розвитку та модернізації системи дистанційного навчання, визначено:

- удосконалення персональної сторінки студента, робочих середовищ викладачів та менеджерів;
- доопрацювання внутрішніх механізмів системи Moodle з метою її адаптації до традиційної потоково-групової форми навчального процесу в ПУЕТ;
- реалізація можливості розширених звітів діяльності користувачів;
- автоматизація більшості технічних процесів забезпечення навчального процесу в рамках розвитку системи електронного деканату.

Розробниками, з метою збереження можливості оновлення системи Moodle та мінімального втручання у внутрішній програмний код навчального середовища, було вирішено цей функціонал реалізовувати у вигляді додаткових модулів.

Вже функціонує модуль «Персональна сторінка», який є основною для траєкторії вивчення студентом дистанційних курсів. Кожний студент із власної персональної сторінки може бачити відсоток опрацьованості ним дистанційного курсу. Результати роботи студента відображаються у «Журналі оцінок», інформація із якого, легко може експортуватися до табличного процесора, що дає змогу більш зручної роботи викладачу.

Для менеджерів та викладачів це середовище доступу до звітів.

Розроблено ряд звітів по роботі користувачів, які дають змогу прослідкувати активність та діяльність, як студентів так і викладачів.

Для зручності викладачів розроблені графічні інтерпретатори вивчення студентами дистанційного курсу в розрізі студентів у академічній групі.

Отже, використовуючи сучасні інформаційно-комунікаційні та інтернет-технології дають змогу отримати професійну освіту з метою самореалізації студентів, які по суті, не уявляють своє життя без ІТ-технологій і саме дистанційні технології навчання дають можливість привабити студента можливістю навчання без обмежень на час і вік.

УДОСКОНАЛЕННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ

*І. Г. Брітченко, д. е. н., професор
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

На сучасному етапі розвитку ринку освітніх послуг в Україні як і в світовому середовищі найбільш актуальним є розвиток дистанційних технологій навчання. Особливо актуальними є впровадження дистанційних технологій навчання для вищих навчальних закладів. Впровадження дистанційних технологій навчання без перебільшення здатне докорінно змінити навчальний процес та ринок освітніх послуг вищих навчальних закладів як у світі так і в Україні. Виходячи з цього МОН України в ряді ВНЗ розпочало експеримент по впровадженню в навчальний процес дистанційних технологій навчання. Метою даного експерименту є впровадження сучасних технологій навчання, котрі дозволяють підвищити конкурентоспроможність випускників ВНЗ України на ринку освітніх послуг. Незважаючи на те, що зазначений експеримент є незавершеним, він вже виявив переваги та слабкі сторони вітчизняної специфіки впровадження дистанційних технологій навчання. А головне – окреслив шляхи удосконалення та подальшого розвитку дистанційних технологій навчання в Україні.

До безумовних переваг дистанційних технологій навчання, котрі підвищують конкурентоспроможність випускників на ринку праці можна віднести наступні:

– індивідуалізація навчального процесу, що дозволяє з одного боку формувати навчальний графік студента під його особисті здібності до оволодіння навчальним матеріалом, а з іншого – узгодити навчальний графік з робочим графіком, або графіком навчання в іншому навчальному закладі (оволодіння другою вищою освітою, курсів підвищення кваліфікації, тощо);

– здешевлення вартості навчання (як внаслідок зменшення собівартості освітніх послуг так і потреб на переїзд з прив'язкою до проживання);

– унеможливлення зловживання, або упередженого ставлення з боку викладача;

– розвиток у студента навичок самостійного прийняття рішень по вибору навчального закладу, формуванню навчального плану, організації навчального процесу та контролю рівня знань, що в свою чергу формує у студента певні особисті якості (самосвідомість, дисципліна, організованість), котрі з рештою не менше впливають на його конкурентоспроможність на ринку праці ніж фахові знання;

– розвиток у студента навичок, що формують здатність опанувати та постійно удосконалювати вміння роботи з комп'ютерними та іншими цифровими і мережевими технологіями;

– створення унікальних можливостей по отриманню вищої освіти закордонними українцями та іноземними громадянами.

Разом з тим практика впровадження дистанційних технологій навчання у вищих навчальних закладах України несе певні загрози, котрі здатні звести нанівець всі наявні переваги. У вітчизняних реаліях виникає проблема з ідентифікацією студента поза приміщення навчального закладу. З формально правової точки зору індивідуальна ідентифікація може бути здійснена шляхом використання електронного цифрового підпису студента, що передбачений Законом України «Про електронний цифровий підпис» та Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг». Разом з тим практичне впровадження такої ідентифікації в Україні ускладнюється з одного боку повною відсутністю, або недостатністю акредито-

ваних центрів сертифікації ключів, засвідчувальних центрів органів виконавчої влади та інших установ передбачених статтею 2 Закону України «Про електронний цифровий підпис», а з іншого боку неготовністю масового використання студентами діючого законодавства про електронну ідентифікацію особистості та незручністю і недосконалістю процедури ідентифікації.

Незважаючи на зазначену суттєву перешкоду на шляху впровадження дистанційних технологій навчання наявні переваги є вагомим аргументом для того, щоб продовжити використання дистанційних технологій навчання з подальшим їх удосконаленням та вирішенням проблеми ідентифікації студента. У зв'язку з цим можна передбачити, що використання дистанційних технологій навчання вищими навчальними закладами України буде розвиватися по трьом наступним напрямкам:

1. Використання дистанційних технологій як інструмент передачі навчального контенту від головних офісів університетів до їх структурних підрозділів: філій, коледжів, технікумів, навчально-консультаційних пунктів, тощо. При цьому заліково-екзаменаційна сесія буде відбуватися виключно в приміщенні навчального закладу під контролем та за умов ідентифікації студента працівником навчального закладу. В даному випадку дистанційні технології будуть виступати як додаткова навчальна технологія. Зазначений напрямок їх розвитку не дозволяє повною мірою використати переваги дистанційних технологій навчання, а за певних умов може навіть дискредитувати саму ідею використання дистанційних технологій навчання і зведення її до певного різновиду заочної форми навчання в Україні.

2. Створення акредитованих центрів сертифікації ключів та розвиток технологій ідентифікації студента. Зазначена стратегія розвитку дистанційних технологій навчання є найбільш вигідною, але найменш вірогідною для реалій вітчизняної економіки. При цьому університети в своїх регіонах могли б бути ініціаторами, або засновниками таких акредитованих центрів сертифікації ключів. Створені ними центри могли б працювати на принципах самоокупності і компенсувати витрати на оформ-

лення студентам цифрових підписів шляхом надання платних послуг іншим мешканцям регіону. Корисність зазначеної стратегії розвитку є очевидною як для університетів, так і для суспільства в цілому. Така стратегія може призвести до суттєвої активізації та інтенсивного розвитку електронного документообігу та пов'язаних з ним технологій в Україні. Разом з тим з огляду на неготовність місцевих органів державної влади створення і налагодження роботи засвідчувальних центрів та неготовність населення масово споживати послуги по «оцифруванню» власного підпису роблять мало вірогідним розвиток дистанційних технологій навчання з використанням цифрового підпису як засобу ідентифікації студента.

3. Розділення навчальної та екзаменаційно-атестаційної функції вищих навчальних закладів України. Така стратегія розвитку є більш реальною і найбільш доцільною в сучасних умовах функціонування ринку освітніх послуг. Схожий шлях розвитку дистанційних технологій навчання обрали провідні університети світу. Технології розділення навчального процесу та атестації студента активно використовуються в ДАІ України при видачі посвідчення водія, при складанні іспитів на знання іноземних мов за системою IELTS, TOEFL, тощо, при проходженні корпоративних тренінгів, атестації певних видів допусків у мореплавстві, льотній справі, тощо. При цьому суть такої стратегії полягає у тому, що вищий навчальний заклад надає можливість студентам безкоштовного доступу до навчальних дисциплін, а оплата здійснюється студентами під час екзаменаційної сесії в приміщенні університету. При цьому ідентифікація студента відбувається безпосередньо в університеті, а успішно складені іспити по визначеному переліку дисциплін дають можливість отримання диплома про вищу освіту. Безумовно впровадження даної стратегії використання дистанційних технологій обумовить формування нових перешкод і труднощів, котрі будуть потребувати вирішення в майбутньому, але це вже будуть проблеми розвитку, вирішення яких відповідно до законів діалектики будуть створювати нові перешкоди,

що і забезпечить в кінці кінців сталий розвиток вищої освіти в Україні.

Автор безумовно не може передбачити усіх можливих стратегій розвитку дистанційних технологій навчання як чинника підвищення конкурентоспроможності студента, але незаперечним є той факт, що подальший розвиток вищої освіти України неможливий без активного впровадження та розвитку дистанційних технологій навчання. Сподіваємось, що запроваджений МОН України експеримент по впровадженню в навчальний процес дистанційних технологій навчання висвітлить нові шляхи їх розвитку.

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА З ДИСЦИПЛІН КОМЕРЦІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

П. Ю. Балабан, к. е. н., професор;

М. П. Балабан, к. е. н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Активний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, що стало характерною ознакою останніх років, принципово змінив підходи до вищої освіти. З'явилися і почали активно розповсюджуватися дистанційні форми навчання – навчання студентів без індивідуального контакту з викладачем в аудиторії, яке здійснюється в синхронному і асинхронному режимах. За Положенням про дистанційне навчання, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України 25 квітня 2013 року № 466 дистанційна освіта стала для вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації юридично узаконеною окремою формою навчання, яка має чітко визначену сферу застосування, умови і терміни впровадження для отримання вищої освіти як громадянами України, так і іноземцями.

Основними перевагами дистанційної освіти, які обумовили її бурхливий розвиток у країнах з розвинутою ринковою економікою, були індивідуалізація навчального процесу у вишах, яка передбачає для студентів можливість контактів з викладачами поза розкладом занять, що особливо актуально для студентів

Наукове видання

**ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ:
ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ВИПУСКНИКІВ**

**Матеріали XXXIX Міжнародної
науково-методичної конференції**

(м. Полтава, 23–24 січня 2014 року)

Головний редактор **М. П. Гречук**
Комп'ютерна верстка **О. С. Корніліч**

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 20,5.
Тираж 100 прим. Зам. № 033/309.

Видавець і виготовлювач
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»,
кімн. 115, вул. Ковалю, 3, м. Полтава, 36014; ☎ (0532) 50-24-81

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 3827 від 08.07.2010 р.